

HÄRMÄN HÄJYLÄÄNEN

Sarjakuva eteläpohjalaisesta elämäntavasta

Hannele Virtaniemi

Opinnäytetyö

Kuvataiteen koulutus
Kuvataiteilija (AMK)

2022

Kuvataiteen koulutus
Kuvataiteilija (AMK)

Tekijä	Hannele Virtaniemi	Vuosi	2022
Ohjaaja(t)	Eija Rajalin		
Työn nimi	Härmän Häjyläänen: Sarjakuva eteläpohjalaisesta elämäntavasta		
Sivu- ja liitesivumäärä	29 + 11		

Toteutin opinnäytetyöni aineistolähtöisenä laadullisena tutkimuksena. Opinnäytetyöni tekemisessä käytin kvalitatiivista tutkimusmenetelmää, sillä se keskittyy sarjakuvan merkitykseen sekä taustaan. Aineistoni oli empiirinen, ja aineistonani käytin itse piirtämiäni sarjakuvastrippejä, nimeltä ”Härmän Häjyläänen”. Aineistoni analyysi tapahtui opinnäytetyön edetessä.

Opinnäytetyöni taiteellisena tuloksena oli kymmenen strippisarjakuvaa sekä kirjallinen osuus, jossa avaan sarjakuvani piirtämisprosessia. Sarjakuvassani tuon esille eteläpohjalaisia piirteitä komiikan, stereotyyppien sekä narratiivisten kokemuksieni kautta. Työtäni voivat hyödyntää sarjakuvantekijät sekä opiskelijat, jotka haluavat tehdä kuvallista tutkimusta tietystä alueesta, sen kulttuurista ja murteesta.

Opinnäytetyöni tehtävänä oli tutkia, kuinka voin kuvata eteläpohjalaisuutta omasta narratiivisesta näkökulmastani. Opinnäytetyöni tutkimusongelma keskittyi siihen, miten kuvaan eteläpohjalaista kulttuuria koomisen sarjakuvan keinoin.

Degree programme in Fine Arts
Bachelor of Arts and Culture

Author	Hannele Virtaniemi	Year	2022
Supervisor	Eija Rajalin		
Subject of thesis	Härmän Häjyläänen: A comic about the South Ostrobothnian lifestyle		
Number of pages	29 + 11		

I carried out my thesis as a data-driven qualitative research. I used a qualitative research method to do my dissertation, as it focuses on the meaning and background of the comic. My material was empirical, and I used comic strips I drew myself, called "Härmän Häjyläänen". The analysis of my material took place as the thesis progressed.

The artistic result of my thesis was ten comic strips and a written section in which I open the process of drawing my comics. In my comic, I bring out South Ostrobothnian features through comedy, stereotypes and my narrative experiences. My work can be used by comic artist as well as students who want to do pictorial research about a particular area, its culture and dialect.

The task of my thesis was to study how I can describe South Ostrobothnia from my own narrative perspective. The research problem of my thesis focused on how I describe South Ostrobothnian culture through comedic comics.

Key words

Southern Ostrobothnia, comic, narrativity, humor

SISÄLLYSLUETTELO

1	JOHDANTO	5
2	OPINNÄYTETYÖN TEORIA TAUSTA.....	6
2.1	Eteläpohjalaisuus	6
2.2	Narratiivisuus	8
2.3	Semiotikka	9
3	SARJAKUVA TUTKIMUSMENETELMÄNÄ.....	11
3.1	Tutkimuksen lähtökohta.....	11
3.2	Laadullinen tutkimus	12
3.3	Härmän Häjyläänen sarjakuvassa	12
3.4	Komiikka	13
4	SARJAKUVA	15
4.1	Sarjakuvan historiasta	15
4.2	Sarjakuvan eri muotoja.....	17
5	SARJAKUVANI TOTEUTUS	19
5.1	Sarjakuvani sekä hahmojen esittely	19
5.2	Sarjakuvan suunnittelu	21
5.3	Sarjakuvan piirtäminen	22
6	JOHTOPÄÄTÖKSET	25
7	POHDINTA.....	28
	LÄHTEET.....	30
	LIITTEET	32

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni tutkimusongelma on, miten kuvaan eteläpohjalaista kulttuuria komediasarjakuvan keinoin. Koska opinnäytetyöni on sarjakuva, joka käsittelee tiettyä Suomen aluetta, olen käyttänyt näitä kahta aihetta tutkimusongelman rajaamisen pohjana. Haluan nostaa tätä esiin ensimmäisellä apukysymykselläni, mitä eteläpohjalaisille ominaisia piirteitä, opinnäytetyöni tuo esille.

Toinen apukysymykseni perustuu itse sarjakuvan tarinan toteutukseen: Miten lähestyn Etelä-Pohjanmaan erityispiirteitä sarjakuvassani? Tällä tarkoitan, millä ”sävyllä” sarjakuvassa lähestytään aihetta. Sarjakuvassani lähestyn alueellisuutta komiikan keinoin. Haluan tuoda eteläpohjalaista kulttuuriperimää esiin positiivisessa valossa.

Toteutan tutkimukseni laadullisena eli kvalitatiivisena tutkimuksena, koska kuvaan eteläpohjalaisten ihmisten todellista elämää. Laadullinen tutkimus on kattokäsite monenlaisille tutkimusperinteille. (Tuomi & Sarajärvi, 2009, 147). Tutkimukseni on laadullinen, sillä se keskittyy sarjakuvan merkitykseen sekä taustaan. Työssäni perehdyn sarjakuvan teoriaan ja luon aineiston, jota tulkitseen. Lähtökohta tutkimukselleni oli oma kiinnostukseni sarjakuvaan ja eteläpohjalaiseen kulttuuriin.

Oma historiani sarjakuvan piirtämisessä on verraten pitkä. Olen piirtänyt sarjakuvaa sen eri muodoissa ja koen sarjakuvan olevan mieluisa ilmaisumuoto, sekä nautin sarjakuvan piirtämisestä. Tavoitteeni opinnäytetyötä tehdessäni oli sarjakuvan tekeminen eteläpohjalaiseen elämän tapaan liittyen. Valitsemani teemat pohjalaisuus ja strippi sarjakuva, ovat vahvasti osa minua.

Analysoitaessa kuvaa semioottisen analyysin keinoin kuvia voidaan tulkita kahdella tavalla. Denotatiivinen tapa tarkoittaa kuvan perusmerkitystä, jossa rekisteröidään kaikki, mitä kuvassa voidaan nähdä. Konnotaatio on tunnesävyinen tulkinta kuvasta. Konnotaation keinoin etsitään tulkintaa, johon mahdollisimman moni voisi yhtyä. Analysoitaessa kuvaa sisällönanalyysin keinoin tutkija lähtee liikkeelle omasta ymmärryksestään, kokemuksestaan ja siitä esiyymmärryksestä mikä hänellä on asiasta. (Anttila 1996, 260.)

2 OPINNÄYTETYÖN TEORIA TAUSTA

2.1 Eteläpohjalaisuus

Etelä-Pohjanmaan alueella ja kulttuurilla on pitkä historia, joka on aikojen kuluessa kehittynyt nykyiseen muotoonsa. Eteläpohjalaisen maakunta identiteetin todetaan alkaneen vahvistua 1800-luvulla, jolloin alueellinen toiminta alkoi kehittyä. Tällöin alkoi kehittyä myös maakuntalehdistö, ja käyttöön otettiin maakuntaa kuvaavia symboleita. (Zimmerbauer 2008, 55–77.)

Etelä-Pohjanmaa sijaitsee Länsi-Suomessa, ja siihen kuuluu 18 kuntaa. Etelä-Pohjanmaata halkovat joet, joista esimerkkinä mainittakoon Kyrönjoki. Suurin järvi on Lappajärvi. (Etelä-Pohjanmaan liitto 2022.)

Etelä-Pohjanmaan murre on hyvin omaleimaista, jolla on rikas sanasto. Osa murre sanoista on jo hyvin vanhoja, ja jäänyt arjen puhekielestä pois. Lisäksi murre sanoilla on omia alueellisia merkityksiä, niin sanoissa kuin niiden merkityksissäänkin. Joidenkin sanojen merkitys on myös aikojen saatossa muuttunut. Etelä-Pohjanmaan murre on lainannut paljon sanoja Ruotsista. Myös Amerikassa vierailneiden myötä on murteeseen tullut vivahteita. (Henell 2005, 2–5.)

Eteläpohjalaisuus luo monelle mielikuvan loputtomista lakeuksista, eli pelloista, jotka jatkuvat silmän kantamattomiin. Nähtävyyksinä lakeudet ovat kuitenkin helpoiten havaittava osa. Lakeuksille mielletään usein myös ladot, jotka viestittävät siitä, että maanviljelys on tärkeä eteläpohjalainen elinkeino. Toinen merkittävä työllistäjä on yritystoiminta, jossa painottuu erityisesti pienyrittäjäyys. Maantieteellisen sijainnin näkökulmasta kulkuyhteydet muualle Suomeen ovat hyvät. Haasteena Etelä-Pohjanmaalla on koulutusmahdollisuuksien vähäisyys. Etelä-Pohjanmaan eräs haaste onkin nuorten muuttaminen muualle, opiskeluiden ja työn perässä. (Zimmerbauer 2008, 55–57.)

Etelä-Pohjanmaan maakuntakeskus on Seinäjoki, joka saattaa olla suurelle yleisölle tuttu erityisesti kulttuuritapahtumistaan kuten Tangomarkkinoista tai

Provinssirockista. Seinäjoella sijaitsee myös kulttuurillisesti merkittävä Aalto-keskus, jossa on nähtävissä Alvar Aallon suunnittelemaa arkkitehtuuria. (Zimmerbauer 2002, 26–27.)

Eteläpohjalaisuudesta puhuttaessa monelle nousee mielikuva myös puukkojunkkareista eli häjyistä. Tarinat puukkojunkkareista elävät, ja heistä on kirjoitettu monta kirjaa ja kuvattu jopa elokuva. Asialla on nykypäivänä historiaa myötäilevä todellinenkin puoli, sillä Kauhavalla toimii edelleen perinteitä kunnioittava puukkotehdas työllisyyttä luomassa. (Zimmerbauer 2002, 41.)

Eteläpohjainen luonteenlaatu mielletään yleisellä tasolla suorapuheiseksi ja paikoin jopa itsepäiseksi. Toisaalta pohjalaiseen luonteeseen liitetään myös ahkeruus ja rehellisyys. Puukkojunkkariperimästä huolimatta pohjalaiset mielletään myös hyvin uskonnollisiksi ja isänmaallisiksi. Eteläpohjalainen körttiläisyys on luonut kuvan, että suhtautuminen uskoon on harrasta ja vakavaa. (Zimmerbauer 2002, 40–41.)

Eteläpohjalaisilla mielletään olevan hyvin vahva alueellinen identiteetti ja halu kehittää eteläpohjalaisuutta. Toisaalta kehittämisen haasteina nähdään pieni maakuntakeskus, kansainvälisyyden vähäisyys sekä Etelä-Pohjalaisten varauksellinen suhtautuminen uudistuksiin. (Zimmerbauer 2008, 57.)

Vaasan yliopiston professori Hannu Katajamäen mukaan eteläpohjalaiset näyttävät muille suomalaisille sisukkaina, kovaäänisinä, itsekeskeisinä sekä liiallisuuteen asti hulluina. Pohjalainen on monelle lämpimästi eriskummallinen yksilö. Pohjalaiset ovat usein ylpeitä omasta aluekulttuuristaan ja sen historiasta. Itsevarmuus on yksi eteläpohjalaisuuteen liitetty piirre. Rajuun itseironiaan perustuva huumori nähdään usein loukkaavana, koska eteläpohjalaiset nyanssit ovat usein hankala havaita, ellei ole viettänyt aikaa pienestä pitäen eteläpohjalaisen kulttuurin parissa. Tämä pätee myös eteläpohjalaisten avoimuuteen. Suoraan ilmaistut mielipiteet tulkitaan ylimielisinä töksäytyksinä antaen leuhkan ja kovaäänisen kuvan. (Katajamäki 2009.)

Pohjalaisia pidetään yleisesti ottaen reiluina ja ystävällisinä. Ajatuksena on, että se mikä luvataan, myös pidetään. Eteläpohjalaisilla mielletään olevan paljon sisua, ja heillä mielletään olevan vahva tahtotila tehdä asioita. Etelä-

Pohjanmaalla kulttuurin arvostaminen on vahvaa. Eteläpohjalaisten negatiivisista ominaisuuksista tunnetuimpia lienevät kateus, ahdasmielisyys ja suvaitsemattomuus. Perinteiden mielletään vaikuttavan edelleen myös näihin eteläpohjalaisuuden piirteisiin. (Zimmerbauer 2002, 71–73.)

2.2 Narratiivisuus

Narratiivisuuden käsite tulee latinan kielestä ja tarkoittaa suomennettuna kertomusta. Narratiivisuudelle tyypillistä on juonirakenne, jossa on alkuosa, keskikohta ja päätös. Narratiivissa ihminen hyödyntää aiempaa elämäkokemustaan ja antaa tapahtumille merkityksiä tai selityksiä. (Puusa & Juuti 2011, 197–199.)

Ihminen rakentaa identiteettiään ja tietoisuuttaan ollessaan vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Ihmisen tiedon ja kokemusten lisääntyessä myös ymmärrys omasta itsestä ja ympäröivästä maailmasta kasvaa ja muuttuu. Voimme ajatella, että tieto rakentuu kertomuksista, jotka uusiutuvat ja joita syntyy jatkuvasti lisää ihmisten ollessa vuorovaikutuksessa keskenään. Näiden tarinoiden pohjalta rakentuvat arjen tiedot sekä ihmisten identiteetti. Näin ollen kertomuksen kautta muodostuva tieto tulee tunnustaa yhdeksi tieteellisen tutkimuksen lähestymistavaksi. (Aaltola & Valli 2018, 178.)

Narratiivisessa aineistossa tulee nousta esiin tarinan merkitysrakenne. Tarinan tulee olla selkeärajainen. Narratiivisessa tutkimuksessa myös visuaaliset menetelmät ovat mahdollisia. Myös sosiaalinen media tuottaa kertomuksia, joissa eletty elämä kuvataan yhdistämällä tekstiä ja kuvia. (Aaltola & Valli. 2018, 194–194.)

Elämäkerrallisen lähestymistavan taustana on ajatus elämän ja identiteettien rakentumisesta tarinoina. (Aaltola & Valli 2018, 268). Kiinnostuksen kohteena on ihmisen ainutkertainen tapa kokea, ajatella ja toimia. Ihmisten kokemuksia voidaan pitää tarinoina. Näin ihmisen katsotaan rakentuvan tarinoiden kautta. Tarinoiden avulla ihminen kertoo itselleen ja muille erilaisista tapahtumista avaten samalla uusia näkökulmia tai piilottaen entisiä. Tarina on näin kerrontaa, jonka avulla ihminen rakentaa minuuttaan.

Narratiivisuus on myös tutkimusmetodi. Narratiivisessa tutkimuksessa pyrkimyksenä on tehdä ihmisten kokemukset ja tarinat ymmärrettäviksi, muistettaviksi ja toisten kanssa jaettaviksi. (Aaltola & Valli. 2018, 268, 271–272.) Narratiivinen aineisto voi olla kirjallisessa tai suullisessa muodossa. Sisäisessä tarinassa ihminen järjestää ja tulkitsee tarinoita elämäntilanteensa mukaisesti. Kerrottu tarina kumpuaa ihmisen eletystä elämästä. Kerrotussa tarinassa ihminen kertoo tarinaansa muille, ja näin tarinasta syntyy uudelleen tulkintoja. (Puusa & Juuti. 2011, 200–201.)

2.3 Semiotiikka

Termi semiotiikka tulee muinaisen kreikan kielestä ja tarkoittaa merkkiä. Semiotiikan tutkimusalaan kuuluvat siis erilaiset merkit, joita havainnoidaan jatkuvasti. Semiotiikan tutkimusala ei keskity ainoastaan yksittäisiin merkkeihin vaan myös kanssakäymiseen merkkien välityksellä tai niiden kanssa. (Veivo & Huttunen 1999, 16,18.)

Semioottisessa tutkimuksessa voidaan nostaa esiin kolme pääkohtaa. Itse merkki tutkimuskohteena välittää tietoa siitä, millä eri tavoilla ihmiset niitä käyttävät ja mitä merkityksiä merkkien kautta luodaan. Koodeja tai järjestelmiä tutkimalla pyritään selvittämään, miten yhteiskuntaa tai kulttuuria palvelevat koodit ovat syntyneet. Lisäksi semiotiikka tutkii, miten merkkejä käytetään osana kulttuuria. (Fiske 1992, 60–61.)

Semiotiikka edustaa empiiristä, havainnointiin perustuvaa tiedettä. Semiotiikka pyrkii tarkastelemaan tutkimuksen kohdetta ulkopuolisen näkökulmasta. Merkityksiä tulkitaan siten, kuinka vastaanottaja ne kokee. Semiotiikassa merkkejä ja merkityksiä tulkitaan ja tuotetaan niille merkityksiä. Semiotiikassa ulkopuolisuuden saavuttaminen on vaikeaa, sillä semiotiikka on itsereflektiivistä toimintaa, jossa pohditaan myös tutkimuksen tekijän omia lähtökohtia. Semiotiikan tutkimuskohteena on prosessi, joka laajasti nähtynä koskettaa kaikkia elämänalueita. Semiotiikan voidaan kuvata olevan luovaa tiedettä. (Veivo & Huttunen 1999, 18–19.)

Kuvan tutkiminen semiotiikan keinoin pyrkii vastamaan kysymykseen mitä kuva esittää ja miten. Semiotiikka tutkii kuvaa kielen kaltaisena merkkijärjestelmänä.

Semiotiikka tutkii myös piilomerkityksiä, kuten millaisia arvoja kuvan kautta pyritään välittämään. (Seppä 2012, 118.)

Semiotiikan tulkinnassa esiintyy käsitteet denotaatio ja konnotaatio. Denotaatio tarkoittaa kuvan merkitystä ilman katsojan antamaa subjektiivista lisää. Denotatiivinen merkitys on se, minkä katsoja kuvassa näkee. Konnotatiivinen merkitys edellyttää katsojaltaan kykyä tulkita kulttuurillisia viittauksia, eikä se avaudu pelkästään havainnoimalla. (Seppä 2012, 146–148.)

Semioottinen kuvantulkinta pyrkii analysoimaan merkkien suhdetta yhteiskunnalliseen valtaan. Näin merkkejä tulkitsemalla syntyy merkityksiä. (Seppä 2012, 175.) Semiotiikka on kuvan tutkimuksen menetelmä, jonka avulla voidaan tehdä kuva-analyysejä ja suhteuttaa saatuja tuloksia kulttuurilliseen todellisuuteen. (Seppä 2012, 175, 180.)

3 SARJAKUVA TUTKIMUSMENETELMÄNÄ

3.1 Tutkimuksen lähtökohta

Opinnäytetyöni lähtökohtana toimi mielenkiintoni sarjakuvaan sekä sen tekemiseen. Minulla on myös suuri halu kuvata Etelä-Pohjanmaan aluekulttuuria, koska minulla on oma henkilökohtainen kokemukseni asiasta, omien Etelä-Pohjalaisten juurieni takia. Henkilökohtaisesti koen, että sarjakuvalla pystyy tarkastella alueellista kulttuuria sekä tuoda esiin sen ominaispiirteitä, esimerkiksi komiikan keinoin. Opinnäytetyöni kohteeni onkin täten sarjakuva ja sen tuottaminen, alueellinen kulttuuri sekä sarjakuva tekniikka ja sen eri mahdollisuudet.

Opinnäytetyöni tarkoitus on kuvata ilmiöön ja alueeseen liittyviä tekijöitä. Tavoitteena luoda sarjakuvan keinoin käsitystä Etelä-Pohjalaisesta kulttuurista. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 156–157.)

Aiheeni on kiinnostava, koska alueelliset kulttuurit ovat mielenkiintoisia jo itsessään, ja lisätessäni siihen vielä oman narratiivisen kokemukseni Etelä-Pohjalaisena, saa Etelä-Pohjalaisuudesta kertova sarjakuva mielenkiintoisen kokemuksellisen kuvakulman. Puhuttaessa kulttuureista, on sarjakuvan keinoin mahdollista käsitellä myös hieman hankalampiakin aiheita. Uskon sarjakuvan olevan sopivan keveä tapa tuoda myös näitä asioita esille. Sarjakuvalla voi tuoda asioita laajemmin esille kuin yleisesti mielletään.

Tutkimusongelmani keskittyy lauseeseen ”miten kuvaan Etelä-Pohjalaista kulttuuria sarjakuvan keinoin?”. Koska opinnäytetyöni on sarjakuva, joka käsittelee tiettyä Suomen aluetta, olen käyttänyt näitä kahta aihetta tutkimusongelman rajaamisen pohjana. Suomen eri alueet kuvaavat omaa alueellista kulttuuriaan eri tavoin. Etelä-Pohjalaisuudessa on monia erityispiirteitä, aina tapakulttuurista vaatteisiin. Haluan nostaa tätä esiin ensimmäisessä apukysymyksessäni, ”mitä Etelä-Pohjalaisille ominaisia piirteitä tutkimustehtäväni tuo esille?”. Toinen apukysymykseni perustuu itse sarjakuvan tarinan toteutukseen, ja onkin enemmän jatkokysymys ensimmäiselle apukysymykselle. ”Mitä lähestymistapoja on kuvata Etelä-Pohjanmaan

erityispiirteitä sarjakuvassa?”. Tällä tarkoitan millä ”sävyllä” sarjakuvassa lähestytään aihetta, esimerkiksi onko sarjakuva koominen, satiiri vaiko tragedia.

Olen valinnut aiheeni siten että se on laajuudeltaan suhteessa opintokokonaisuuteen (ks. Hirsjärvi, 2007, 67.) Toteutin opinnäytetyöni kaksiosaisena. Toinen osa rakentuu piirtämästäni sarjakuvasta, joka käsittelee Etelä-Pohjalaisuutta komiikan avulla, ja tutkimuksen toinen osa tieteellisestä teksti osasta. Tavoitteenani ei ole luoda kokonaan uutta tieteen alaa, vaan tuoda aiheeseen oma näkökulmani opinnäytetyöni kautta. (Hirsjärvi, 2007, 67.)

Olen rajannut tutkimukseni koskemaan strippi sarjakuvaa, vaikka sarjakuvaa onkin monta eri alalajia.

3.2 Laadullinen tutkimus

Kvalitatiivisesta, eli laadullisen tutkimuksen näkökulmasta katsottuna ajatus on, että kuvattava todellisuus on moninainen. Tiedostan että omat arvoni muovasivat sitä, miten suhtaudun tutkimaani ilmiöön. Kvalitatiivisen tutkimuksen pyrkimys on löytää tai paljastaa tosiasioita tutkittavasta aiheesta. (Hirsjärvi, 2007, 161.)

Halusin avata narratiivista lähestymistapaa sen vuoksi, että Etelä-Pohjalaisena koen olevani osa tuottamaani tarinaa. Halusin tuoda Etelä-Pohjalaista kulttuuria esille komiikan ja huumorin keinoin. Koen että voidakseni näin tehdä minulla tulee olla narratiivinen näkemys tutkimukseen ja sarjakuvan piirtämiseen. Kuvaan sarjakuvan avulla Etelä-Pohjalaisuuden stereotypioita pilke silmäkulmassani. Koska olen jo useamman vuoden asunut muualla kuin Etelä-Pohjanmaalla etäämpää katsottuna pohjalaisuuden piirteet tulevat mielestäni vielä selkeämmin esille. Tutkimukseni keskeisiä käsitteitä ovat strippi sarjakuva, sekä Etelä-pohjalainen kulttuuri.

3.3 Härmän Häjyläänen sarjakuvassa

Tutkimukseni aineistoina on piirtämäni sarjakuva ”Härmän Häjyläänen” jonka avulla pyrin tuomaan esiin mitä keinoja sarjakuvalla on kuvata Etelä-Pohjalaista kulttuuria. Aineiston keruun varmistan piirtämällä riittävän määrän aiheeseen liittyviä sarjakuvastrippejä.

Aineiston hankkiminen tapahtui siten että piirsin sarjakuvastrippejä Pohjalaisesta kulttuurista, sekä hyödynsin jo aiemmin tuottamiani sarjakuvastrippejä, joita on valmiina entuudestaan noin yhdeksän kappaletta. Lisäksi minulla on oma narratiivinen kokemukseni Etelä-Pohjalaisuudesta, jota aion hyödyntää. Tavoitteeni on pyrkiä stripeissäni kuvamaan Etelä-Pohjalaista kulttuuria ja siihen mieltämiäni stereotypioita komiikan avulla. Fenomenologishermeneuttinen tutkija tiedostaa oman narratiivinsa vaikuttavan tutkimukseen tiedostamalla tämä tutkimuksesta voi tehdä objektiivisempaa. (Tuomi & Sarajärvi, 2009, 98.)

Narratiiviseksi aineistoksi mielletään kertomukselliset tai tarinalliset aineistot. Tyypillistä narratiiviselle on, että tapahtuma sisältää selkeän alun, keskikohdan sekä lopun. Narratiiviksi voidaan ymmärtää melko lavasti kerrontaan perustuvat aineistot. Narratiivinen analyysi sisältää useita erilaisia analyysi tapoja. Narratiivisuudessa keskeistä on, että tarinan kertominen liittyy ihmisyyteen. Narratiivinen tarkastelutapa keskittyy tutkimuksiin, jotka ovat kiinnostuneita yksilöiden kokemuksista tai heidän elämästään. Narratiivisuuden keinoin voidaan tutkia miten henkilökohtaiset tarinat liittyvät kulttuuriin, ja selvittää esimerkiksi ihmisten asenteita tai toivomuksia. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Empiirisen aineistoni kohderyhmäni on Etelä-Pohjalaiset ihmiset ja se, miten kulttuuri näyttäytyy heidän arjessaan. Koen olevani itse osa tutkimusta, koska olen juuriltani Etelä-Pohjalainen ja tuotan käyttämäni aineiston eli sarjakuvan itse. Haasteellista tutkimuksessa on oman esiyymmärryksen esiin tuominen tieteellisesti hyväksyttävällä tavalla. (Tuomi & Sarajärvi, 2009, 34–36.)

3.4 Komiikka

Huumorilla ja komiikalla on pitkä historia aina muinaisen Kreikan aikoihin asti. Vaikka huumorilla ja komiikalla on pitkä historia ja ne ovat tärkeä osa eri kulttuureita ympäri maailma, tutkijat eivät vielä täysin ymmärrä miksi kerromme vitsejä tai miksi nauramme. (Helitzer 2005, 19.)

Huumori ja komiikka ovat usein käytettyjä termejä, joita tulkitaan monella eri tavalla. Koomisuus nähdään ulkokohtaisena ominaisuutena, kun taas huumori enemmänkin tunnetilana. Karkeasti eriteltynä koomisia tilanteita voidaan luoda, kun taas huumori on asennoitumista. (Knuutila 1992, 94–95.)

Freudin näkemyksen mukaan komiikka on syntynyt ihmisten välisissä sosiaalisissa suhteissa. Komiikkaa on nähtävissä ihmisten liikkeissä, teoissa tai luonteenpiirteissä. Koomisuutta on nähtävissä myös eläimissä tai esineissä. Voimme nähdä komiikkaa erilaisissa tilanteissa, tai itsessämme ja omassa toiminnassamme (Freud 1983, 167.) Komiikka ei ole inhimillisten tekijöiden ulkopuolella. Komiikka syntyy tilanteen tai esineen muodosta, jonka ihminen on sille antanut. Komiikka on luomisprosessi, jota voidaan tuottaa esimerkiksi taiteen keinoin. (Bergson 1994, 7–8.)

Huumorin avulla voidaan peilata inhimillisiä ominaisuuksia tai pyrkimyksiä. Komiikan keinoin voidaan tuottaa huumoria, joka on havaittavissa. (Knuutila 1992, 112.)

Sarjakuvissa huumori näkyy kärjistetyimmän pilapiirroksissa. Sarjakuva voi olla luonteeltaan viihdyttävä, myös silloin kun kyse ei ole suoranaisesti pilapiirroksista. Kuvan keinoin on mahdollisuus tuoda viihdyttävyyttä laajemmin esiin. Esimerkiksi suuttumusta voi kuvata piirtämällä mustan pilven, tai kovaa ääntä piirtämällä sitä kuvaavan symbolin. Sarjakuvassa viihdyttävyyttä on mahdollista korostaa yhdistämällä kuvallista kerrontaa ja sanoja. Kuvat voivat olla karikatyyreja, fiktiivisiä hahmoja tai ne voivat kuvata jotakin luonnon ilmiötä. Sanat liittyvät kuvalliseen kerrotaan ja näin syntyy tarina. Sarjakuvassa tarinan koomisuus pyritään siis tuomaan esille kuvaa ja sanoja apuna käyttäen. Sarjakuva mahdollistaa komiikan tuottamisen myös pelkän kuvan keinoin. (Herkman 1998, 62–66.)

4 SARJAKUVA

4.1 Sarjakuvan historiasta

Kiteytettynä sarjakuva on kuvallinen ilmaisumuoto, jossa kuvat kertovat tarinan elokuvien sekä kirjojen käyttämiä tehokeinoja hyödyntäen. Tämä ei kuitenkaan tee sarjakuvasta elokuvaa saatikka kirjaa, vaan sen oman uniikin ilmaisumuodon, sillä se käyttää sekä yhdistelee muissa medioissa ilmeneviä tehokeinoja täysin eri tavalla kuin yksikään niistä. (Nummelin 2018, 9–10.)

Sarjakuvan kategorioimisessa etsitään kolmea keskeistä piirrettä, jotka luokittelevat teoksen sarjakuvaksi. Tätä kategoriointi metodia käytti ensimmäistä kertaa Coulton Waugh, vuoden 1947 teoksessaan ”The Comics”, ja tämä kategoriointi tapa on nykypäivänäkin yksi tunnetuimmista maailmassa. Kategoriointi tavassa haettavat piirteet ovat kuinka teksti tai mahdollinen dialogi kiteytyy teoksen visuaaliseen puoleen, teoksessa olevien kuvien kertoma tarina sekä tarinassa esiintyvien hahmojen toistuminen sekä pysyvyys. (Herkman 1998, 21.)

Sarjakuvamainen ilmaisu on ollut läsnä pitkin ihmisten historiaa. Sarjakuvan yleishistoriassa mainitaan usein luolamaalaukset, hieroglyfit sekä keskiaikaiset kirkkotaiteet. Näissä muodoissa ilmenee usein sarjakuvamainen jatkumo, ja tästä syystä nämä luokitellaan usein sarjakuvan esi-isiksi. Ensimmäisen virallisen sarjakuvan tekijäksi mainitaan useimmiten Richard Outcaultin ”Yellow kid”, joka ilmestyi ensimmäistä kertaa ”New York Journalissa”, entisessä ”World” lehdessä, vuonna 1896. Tämä on kuitenkin usein kiistelty asia, sillä usein uusien medioiden sekä keksintöjen syntyessä, monessa eri paikassa syntyy lähes samaan aikaan omat versiot. Esimerkiksi sarjakuvahistorioitsijat Britanniasta ovat sitä mieltä, että maailman ensimmäinen virallinen sarjakuva on ”Ally Sloper’s half holiday” joka julkaistiin vuonna 1894. Ranskalaiset puolestaan ovat sitä mieltä että ”Fenouillard”, Georges Colomben piirtämä, vuonna 1889 julkaistu piirrossarja on maailman ensimmäinen sarjakuva. (Herkman 1996, 11–13.)

Moni sarjakuva historioitsija on kuitenkin sitä mieltä, että sarjakuvat lähtivät yleistymään sanomalehtien kautta, 1800-luvun teollistumisen ohella, painopalvelujen yleistyessä ja halventuessa sekä rotaatio painon tullessa

markkinoille. Sarjakuvat eivät olleet varhaisimmissa muodoissaan pilapiirroksia laajempia, ja niitä julkaistiinkin aluksi vain pilalehdissä. Vuoden 1929 pörssiromahduksen jälkeen alkoi sarjakuvan muutos sellaiseksi kuin mitä se on tänä päivänä. 1930-luvulla sanomalehtisarjakuvat saivat värien myötä myös uuden kilpailijan ensimmäisten sarjakuvalehtien tullessa markkinoille. Ensimmäinen virallinen sarjakuvalehti julkaistiin vuonna 1937, nimeltään ”Detective Comics”, ja kyseinen sarjakuva edelsi vain vuodella klassista ”Teräsmies” sarjakuvaa, jonka julkaisu ja suosio loivat sarjakuvalehtiteollisuuden kulta-ajan. Suomeen ulkomaiset sarjakuvalehdet rantautuivat vasta vuonna 1949. (Lindman & Manninen 1992, 9,14,18.)

Vaikka ulkomaiset sarjakuvalehdet saapuivatkin Suomeen vasta 1949-luvulla, suomalaisia sarjakuvan piirtäjiä oli ollut jo vuodesta 1910, mutta nämäkin esiintyivät enimmäkseen sanomalehdissä. Esimerkkinä mainitsen Ola Fogelbergin, ja hänen piirtämänsä sarjakuvansa ”Pekka Puupää”, sekä Tove Janssonin tuottamat pilapiirrookset. Vaikka edellä mainitut henkilöt ovatkin ikonisia suomalaisen sarjakuvan esimerkkejä, suomalainen sarjakuva ei ole maailmalla saavuttanut samanlaista kansainvälistä kuuluisuutta kuin esimerkiksi amerikkalaiset sarjakuvat. (Lindman & Manninen 1992, 32.)

Suomalainen sarjakuva koki muun maailman tapaan politisoitumisen sekä radikalisoitumisen, 1960–1970-lukujen puolella, jota edesauttoi punk- kulttuurin leviäminen. Tämä poliittinen ja radikaalinen vaihe edesauttoi ihmisiä ymmärtämään sarjakuvia eri tavalla kuin aiemmin. Sarjakuvissa alettiin puhumaan asioista, jotka olivat aiemmin olleet tabuja, kuten esimerkiksi erotiikka, masennus sekä homoseksuaalisuus. Tämän myötä sarjakuvaa alettiin katsastelemaan omana taiteen muotonaan, joka mahdollisti Suomen Sarjakuvaseuran perustamisen, sekä sarjakuvan kehittymisen sellaiseksi minä näemme sen tänä päivänä. (Nummelin 2018, 165–169.)

Nykypäivänä sarjakuva on kunnioitettu sekä arvostettu taiteenmuoto, josta yleinen mielipide on vuosien mittaan muuttunut positiivisemmaksi, vaikka sarjakuvia onkin vuosikymmenien mittaan luettu eri tavoilla. Tätä on edesauttanut taiteen kynnyksien pienentyminen. Sarjakuvat elävät tällä hetkellä eräänlaista kultakauttaan varsinkin taidesarjakuvien sekä aikuisille suunnatun sarjakuvan

maailmassa. Tätä myöten sarjakuva teollisuuskin kukoistaa, mikä näkyy eritoten sosiaalisessa mediassa nettisarjakuvien muodossa, joka puolestaan pienentää sarjakuvamaailman sirpaleisuutta, ja tuo eri kulttuurien sarjakuvia kaikkien nähtäväksi ja koettavaksi. (Herkman 1996, 23.)

4.2 Sarjakuvan eri muotoja

Sarjakuvan yleisimpiä julkaisumuotoja ovat sanomalehtistriipit, sarjakuvalehdet, sekä sarjakuva-albumit. Yleisimmät sarjakuvat, jotka ilmestyivät sanomalehdissä ovat strippejä. Tämä johtuu strippien pienestä koosta ja helppolukuisuudesta. Näiden piirteiden vuoksi stripit kuuluvat yleensä huumori genreen, ja humoristisella sarjakuvalla stripillä on pitkä historia, josta mainitsin aiemmin. Esimerkkinä nykyajan sarjakuva stripistä mainitsen ”Villimpi pohjola”, sekä ”Viivi ja Wagner” sarjakuvat. (Sarjakuvaseura 2000b.)

Sarjakuvalehdet ovat toinen tunnetuimmista sarjakuvan julkaisumuodoista. Sarjakuva lehdet nidotaan yleensä metallisilla hakaniiteillä, verrattuna sarjakuva-albumeihin sekä kirjoihin, jotka sidotaan liimalla sekä langalla. Sarjakuvalehdessä ilmenee usein myös mainoksia, mitä puolestaan ei sarjakuva-albumeissa, saati sarjakuva kirjoissa ilmaannu. (Sarjakuvaseura 2001a.)

Sarjakuva-albumit sisältävät yleensä yhden pidemmän tarinan, joka on minimissään noin neljäkymmenen sivun pituinen. Tätä lyhyempi sarjakuva julkaisu on nimeltään minialbumi, ja jakaa kirjamaisen ulkomuodon sarjakuva-albumien kanssa. Sarjakuva-albumit eroavat sanomalehtistriipeistä tarinankerronnasta siten, että vaikka stripeissä on selkeä alku ja loppu, ne ovat verraten lyhyitä. Albumisarjakuvassa on perinteisesti pidennetty prologi sekä loppunäytös. Sarjakuva-albumin julkaisu on usein tyyristä sekä hankalaa, ja tämän vuoksi harvempi ensikertalainen sarjakuvan piirtäjä onnistuu julkaisemaan albuminsa muulla tavalla kuin omakustanteisena. Usein useampi sarjakuvan tuottaja lyöttäytyy yhteen, sarjakuva albumin tuotanto- sekä julkaisuvaiheessa, kustannuksien sekä työmäärän vähentämiseksi. (Sarjakuvaseura 2000a.)

Erytismainintana haluan tuoda esille muita viime vuosina suosioon nousseita sarjakuvan muotoja, jotka ovat myös omia henkilökohtaisia suosikkejani. Ensimmäisenä esimerkkinäni haluan nostaa esiin kaikkialla tutut ”Aku Ankka”

sarjakuvat. Kyseiset sarjakuvat esiintyvät nykyään useimmiten taskukirjojen muodossa, mutta "Aku Ankkoja" on vuosien mittaan julkaistu myös albumeina sekä sarjakuva kirjoina. Toinen taskukirjoihin yhdistettävä sarjakuva muoto on japanilainen "manga", joka ilmenee usein taskukirjamaisessa muodossa julkaistuna. Manga eroaa kuitenkin perinteisestä taskukirjamuodosta siten että verrattuna länsimaiselle kulttuurille perinteiseen tapaan vasemmalta oikealle, mangaa luetaan japanilaiseen tapaan oikealta vasemmalle. Viimeisenä haluan mainita webtoonit, paremmin tunnettuna nettisarjakuvina. Tämä on todennäköisesti lempisarjakuvamuotoni. Perusteluni tähän ovat sarjakuvan julkaisemisen kynnyksen kutistuminen, sekä itse sarjakuvan yleisön saavuttavuuden helpottavuus. Nettisarjakuvien julkaisussa ei usein ole mukana kustantajaa, mikä osaltaan saattaa helpottaa sarjakuvan piirtäjää, tappioiden sekä voittojen erojen pienentyessä. (Sarjakuvaseura 2001b.)

5 SARJAKUVANI TOTEUTUS

5.1 Sarjakuvani sekä hahmojen esittely

Sarjakuvani Härmän Häjyläinen kertoo fiktiivisessä Härmänperässä asuvasta riiviöstä, nimeltä Härmä T. Häjylä (Liite 2). Sarjakuvassani esiintyy myös hänen ystävänsä Aada, joka ei ole Etelä-Pohjalainen. Sarjakuva koostuu kommelluksista, joissa Härmän Häjyläinen on yleensä autuaan tietämätön, että hänen tapansa elää ja toimia on saattanut hänen ystävänsä Aadan kulttuurilliseen shokkiin (Liite 1). Kyseiset kommellukset tapahtuvat pääosin heidän arjessaan.

Tuon tarinoissa esiin Etelä-Pohjalaista perinnettä, siten kuin itse sen koen. Miljöönä toimii Härmän omistama maatila. Näin siksi että Etelä-Pohjanmaalla maatalous on edelleen yksi tärkeimpiä elinkeinoja. Nostan esiin myös Häjyläisen halun asua syrjässä sekä hiljaisuuden tarpeen (Liite 2). Olen kuitenkin uuden sukupolven Etelä- Pohjalaisena sirotellut omia mielipiteitäni sarjakuvaan. Esitän sellaisia ideoita ja arvoja, mitkä eivät välttämättä ole yleistettävissä Etelä-Pohjalaisten arjessa. Tästä esimerkkinä mainittakoon eri näkökulma maatalouteen ja eläimien omistaminen lemmikkeinä, tuotantotalouden tarkoituksen sijasta. Sarjakuvani tarinat kuvaavat jossakin määrin myös Etelä-Pohjalaisuuden stereotyyppisiä negatiivisia puolia, kuten epäluuloista asennoitumista normaalista poikkeavaa kohtaan. Sarjakuvani ei pyri olemaan dokumentti, vaan sen päätarkoitus on olla viihdyttävä ja hauska.

Sarjakuva hahmona Häjyläinen on luonteeltaan erittäin eläinrakas, ystävällinen ja Etelä-Pohjalaiselle tyypilliseen tapaan vieraanvarainen (Liite 8). Häjyläinen on välillä myös hieman hömelö, tämän asiat kirjaimellisesti ottavan, sekä mutkattoman ajattelutapansa vuoksi (Liite 7). Häjyläisen hahmo noudattelee stereotyyppistä Etelä-Pohjalaista ”isäntä” hahmoa. Koen että perinteinen Etelä-Pohjalainen ”isäntä” saatetaan stereotypisesti mieltää luonteeltaan, äkkipikaiseksi sekä jääräpäiseksi, myös kova ääni saatetaan liittää isäntien hahmoihin (Liite 5). Isäntä hahmot mielletään usein myös rehellisiksi ja suoraselkäisiksi, jotka pitävät usein päällään mustia kumisaappaita, mustaa hattua sekä salmiakkikuvioista ”Jussipaitaa”. Kaiken tämän olen halunnut tuoda

esiin häjyläisen hahmossa. Nämä olivat osa piirteistä, joilla kuvasin Etelä-Pohjalaisuutta sarjakuvassani.

Vaikka stereotyyppioilla on huono maine, stereotyyppiat ovat sarjakuvan luomisessa syvästi perinteessä kiinni, ja jokaisessa sarjakuvassa ilmenee stereotyyppioita jossain muodossa. Stereotyyppioissa ilmenee yleisesti tunnistettavia piirteitä, joita sarjakuvat käyttävät eräänlaisena graafisen tarinankerronnan muotona. (Eisner 1996, 17–18.)

Näiden stereotyyppisten piirteiden lisäksi olen kuvittanut Härmälle sarvet, pitkät korvat, sekä hännän. Nämä hieman liioitellut piirteet kuvaavat hänen riiviömäistä puoltaan (Liite 5). Edellä mainittu riiviömäisyys viittaa Etelä-Pohjalaisten hieman pirulliseen huumorintajuun, sekä Etelä-Pohjanmaalta peräisin oleviin kansantarinoihin, joissa pirullinen hahmo on usein läsnä, esimerkiksi tietäjän, silmäkääntäjän tai pirun muodossa.

Härmän ystävä Aada puolestaan on nuori kaupunkilaistyttö, joka pitää kulttuurista sekä taiteesta kaikessa sen eri muodoissa. Hän myös luo tilataidetta, joskin vaihtelevalla menestyksellä. Aada lahjoittaa yleensä nämä teoksensa Häjyläiselle, joka ei taiteesta juurikaan mitään ymmärrä. Kyseisiä taideteoksia on kertynyt jo yhden suuren huoneen verran, ja lisää on tulossa. Aada, toisin kuin Härmä, ei ole Etelä-Pohjalainen. Syynä tähän on se, että koin tilannekomiikan olevan osuvampaa korostamalla kulttuurieroja. Koin että kontrasti syntyisi parhaiten silloin, kun Härmän kanssa kontaktissa oleva hahmo olisi hänen kulttuurillinen vastakohtansa.

Hahmoja luodessani halusin tuoda esille erilaisia persoonia, joita olin itse tavannut elämäni aikana Etelä-Pohjanmaalla, ja jotka olivat yleinen ilmiö pohjalaisessa arjessa. Tästä käytän esimerkkinä tungettelevan uteliasta naapurin muoria, joka pilkistelee sälekaihtimien välistä, sekä ulkopaikkakuntalaista, joka seuraa asioita hämmentyneenä, sekä tylsistynyttä nuorisoa.

Sarjakuvan miljöönä toimii edellä mainittu fiktiivinen Härmänperä. Härmänperä muistuttaa ulkomuodoltaan suuresti omaa kotiseutuani, joka sisältää paljon avaraa maa-aluetta eli ”lakiaa”, sekä metsää ja pieniä kaupunki alueita. Häjyläisen koti sijaitsee kaupunkialueen ulkopuolella, keskellä kyseistä ”lakiaa”.

Häjläinen omistaa maatilan, jossa hänellä on lehmiä, sikoja, kanoja sekä muita eläimiä. Kuvaan sarjakuvani miljöössä paljon maataloutta, Etelä-Pohjalaisen perinteen vuoksi.

Kuten aiemmin mainitsin, osa hahmoista ei puhu Etelä-Pohjanmaan murteella, kontrastin ja tätä kautta koomisuuden ja huumorin esiin nostamisen vuoksi. Koska sarjakuva kuitenkin kertoo Etelä-Pohjalaisuudesta, puhuu suurin osahahmoista Etelä-Pohjanmaan murretta.

5.2 Sarjakuvan suunnittelu

Sarjakuvani tekeminen alkoi tarinoiden, tai käsikirjoituksen, suunnittelusta ja luonnostelemisesta. Koska kyseessä on strippisarjakuva, ovat tarinat lyhyitä ja ytimekkäitä, ja niiden tarinat on tiivistetty vain muutamaan ruutuun. Opinnäytetyössäni tämä tarkoitti 10 yksittäisen tarinan suunnittelua, hahmottelua, luomista ja dialogin suunnittelua. Yleensä tarinoideni suunnittelu prosessissa yhdestä tarinasta kehittyi monta eri versiota, joista joudun valitsemaan yhden, joka mielestäni toimii parhaiten. (Ljäs 2013, 82–88.)

Strippi sarjakuvassa luodaan miljöö, eli sarjakuvan ympäristö, ja suunnitellaan, kuinka se näyttäytyy ilmapiirin sekä olemuksensa suhteen lukijalle. Miljöö on tapa herättää tuntemuksia lukijalle, ja onkin täten yksi tärkeimmistä sarjakuvan elementeistä. Stripistä tulee lukijalle helpommin ymmärrettävä, silloin kun se sisältää vain rajallisen määrän hahmoja. Sarjan edetessä hahmoja voi tulla lisää, jos piirtäjä katsoo tämän tarpeelliseksi. Stripin aiheeksi on hyvä valita aihepiiri, josta on helppo ammentaa useita perusideoita. Aihetta valitessa kannattaa harkita, että onko aiheita sekä tarinoita tarvittava määrä. (Koskela 2016, 15, 54: Ljäs 2013, 74–81.)

Sarjakuva tarinoita tehdessäni minun täytyi ensin suunnitella millä teemalla lähtisin tiettyjä strippejä tekemään. Vaikka tiesinkin, että sarjakuvani tulisivat enimmäkseen olemaan koomisia, halusin tarkentaa itselleni, millaista tarinaa sekä komiikkaa tuottaisin. Vaihtoehtoina olivat esimerkiksi musta huumori tai satiirinen huumori. Syynä tähän on se, että eri komiikan muodoilla on omat rakenteensa ja sääntönsä, jotka eroavat toisistaan, ja joita täytyy noudattaa, jos haluaa kirjoittaa onnistuneen tarinan. (Vorhaus, 1994, 58.)

Tarinaa luodessani aloitin myös mahdollisten kuvakulmien miettimisen. Tämä johtuu siitä että sarjakuvan työstämisessä, kuva sekä tarina kulkevat käsikädessä. Kuva tuo tarinaa esiin ja kommunikoi lukijalle mitä hahmot tekevät, missä tilassa he ovat ja kuinka he reagoivat asioihin. Kuvakulmien ajattelu etukäteen on eritoten tärkeää silloin, kun sarjakuvassa ei ole dialogia saatikka monologia ollenkaan, vaan hahmot kuvaavat tunteita ja ajatuksia kehollaan ja ilmeillään. Tällöin oikean tunnetilan sekä kuluvan ajan kuvaaminen kuvakulmilla onnistuu paremmin. Ajan kuvaaminen sarjakuvassa onkin yksi tärkeimmistä elementeistä tarinan edistämiseksi. (Eisner 1985, 24–26, 38.)

5.3 Sarjakuvan piirtäminen

Kun olin luonut ja valinnut sopivan määrän tarinoita alkoi kuvakäsikirjoitusten suunnittelu. Tässä vaiheessa työnäni oli hahmotella valitsemani tarinoiden visuaalinen puoli, ja rakentaa itse sarjakuvan ruudukoiden runko. Kuvakäsikirjoittaminen keskittyi visuaalisen toimivuuden tarkistamiseen, sillä tässä vaiheessa oli vielä helppo korjata tarinalliset, kuvakulmalliset sekä muut virheet, joita ei vielä kirjallisessa vaiheessa tullut huomattua. Myös dialogin hahmotelmien sijoittaminen puhekupliin kuului luonnostelu vaiheeseen. (Ljäs 2013, 89–91.)

Strippi sarjakuvien rakenne eroaa normaalista sarjakuvasta ruuturivien korkeudella, joka on yleensä kolmeen riviin jaettu ja on 8–10 cm korkea, kun taas novellisarjakuvan sivunrakenteessa käytetään yleisesti neljän rivin jakoa. (Koskela 2016, 15, 54: Ljäs 2013, 74–81.) Oma sarjakuvani erosi normaalista stripistä siten että käytin novellisarjakuvan sivupohja rakennetta, strippisarjakuvien ruuturivillä (Kuva 1). Pidin tästä tavasta koska koin että se antaa enemmän vapautta ruutujen asettelussa.

Kuva 1. ”Joulukinkku”

Sarjakuvani tyyliksi päätin alun perin tehdä realismin ja fiktiivisen välisen yhdistelmän. Tämä ei kuitenkaan omasta mielestäni toiminut sillä se hankaloitti piirtämistäni, kun jouduin tekemään toistuvia paneeleja, ja realistisen tyylin yksityiskohtaisuus teki työstä hankalan. Tästä syystä päädyin lopulta tekemään sarjakuvani pelkistetyllä tyyllillä, mikä johti myös puhtaampaan lopputulokseen.

Hahmottelun jälkeen alkoi sarjakuvan musteiden piirtäminen. Tässä vaiheessa varmistui viimeistellyn hahmotelman line-art, sekä puhekuplien paikat. Tummensin hahmotelmassa tuotetut linjat 100 % opasiteetilla ja noin 20–25 pikselin suuruisella kynällä. Jotta piirtojätkeni olisi sulavaa ja selkeää käytän suuria, nopea liikkeisiä vetoja. Kynäkokoni on suhteellisen suuri, ja jotta ruuduistani ei tulisi liian täyteen ammuttuja, käytän puhekuplissani ”puhkaisu” tekniikkaa. Tällä tarkoitan puhekuplan ulkoisimman viivan katoamista. Tämä tekee ruudusta ilmavamman ja jättää enemmän tilaa sarjakuvan tekstille. Yleensä sarjakuvan tekijät suosivat itse suunniteltua tekstausta, mutta oman sotkuisen käsialani vuoksi, käytän useimmiten tietokoneeni valmiita fontteja sekä tekstaustyyliä. (Koskela 2016, 68–71.)

Päädyin piirtämään opinnäytetyö sarjakuvani mustavalkoisena. Tulin tähän tulokseen pitkän mietinnän jälkeen, sillä aluksi tarkoitukseni oli tuottaa värillistä sarjakuvaa. Päädyin mustavalkoiseen sarjakuvaan, sillä vaikka sarjakuvan värittäminen on helpottunut, se on silti suurimpia aikaa vieviä prosesseja sarjakuvan tekemisessä. Mustavalkoinen sarjakuva antaa lukijalle enemmän tulkinnan varaa tunnelmaa katsastellessa. Koen myös, että sarjakuva ilman

värejä pystyy paremmin tuomaan sarjakuvan tunnelmaa pelkästään muodoilla. Esimerkiksi terävät muodot herättävät jännitystä ja epämukavuutta, kun taas puolestaan pehmeät muodot tuovat lepoa ja mukavuudentunnetta sarjakuvaan. (Koskela 2016, 138–155. Ahokoivu 2007, 84–87.)

Lisäksi henkilökohtaisesti pidän mustavalkoisista sarjakuvista, sekä valkoisen ja mustan välisestä kontrastista. Mustavalkoinen väritys toi myös paremmin esiin sarjakuvani efektejä, jotka olin oppinut tekemään ajoilta, kun piirsin manga tyyllisiä sarjakuvia lapsena. Tutkiskelinkin opinnäytetyö sarjakuvaani tehdessäni erilaisia piirto-oppaita sekä niiden erilaisia neuvoja efektien toteuttamiseen. Pidin erityisesti Mikio Kawanishin (1998) kirjasta ” How to draw manga: amazing effects” sillä kyseinen opas oli rakennettu sarjakuvan muotoon, ja täten oli täynnä hyviä esimerkkejä erilaisista tehosteista sekä sarjakuvan efekteistä.

Tein sarjakuvaa omalla MacBook Pro-tietokoneellani sekä Wacom Cintiq 13HD-piirtonäytöllä, käyttäen piirtonäytön mukana tullutta Wacom touchscreen-kynää. Kuvankäsittely ohjelmani käytin Adobe Photoshopin vuonna 2020 julkaistua versiota.

Yleensä tietokoneella sarjakuvia tehdessä, jokainen elementti piirretään omalle layerille, eli kerrokselle tai sivulle, jotka yhdistetään sarjakuvan valmistuessa yhdeksi sivuksi (Comix Well Spring 2022.) Esimerkkinä edellä mainituista elementeistä mainitsen äänitehosteet, tekstit sekä line-artin. Itse pyrin käyttämään tähän mahdollisimman vähän layereitä, etten vahingossa sekoittaisi niitä keskenään. Minulla oli kuitenkin kuvakäsikirjoitus, musteet sekä tekstit omalla layerillään, koska piirrän kuvakäsikirjoituksen päälle musteet, niin ne eivät saaneet sekoittua keskenään. Tekstit puolestaan olivat omalla layerillään siksi että jos joutuisin muuttamaan musteita, niin tekstit pysyisivät silti samana.

Koska tein sarjakuvaani yksin, ilman avustajia, kului yhden sarjakuvan tekemiseen huomattavasti aikaa. Laskelmieni mukaan yhden sarjakuvasivun tekemiseen kului minimissään noin kolmekymmentä kahdeksan tuntia. Muut arjen vastuut huomioiden minulla ei ollut mahdollisuutta ainoastaan piirtää sarjakuvaa. Tämän vuoksi yhden valmiin sarjakuvan valmistumiseen kului useita viikkoja.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Päädyin tekemään opinnäytetyöni Etelä-Pohjalaisuudesta omaan narratiivisen kokemukseni perustuen. Olen syntynyt ja kasvanut Etelä-Pohjanmaalla, ja juureni ovat syvällä lakeuksien maaperässä. Opiskellessani Meri-Lapissa ja tarkastellessani Etelä-Pohjanmaata hiukan etäämpää, nämä piirteet nousivat esiin vielä selkeämmin. Itselläni, kuin myös muilla kanssaihmisillä on omat mielikuvansa Etelä-Pohjalaisesta kulttuurista, ja luonteen laadusta. Opinnäytetyössäni halusin korostaa Etelä-Pohjalaisuuteen liitettyjä stereotyyppioita luomalla viihdyttävän sarjakuvan. Sarjakuvan perustui omiin kokemuksiini, joita olen liioitellut, ja näin pyrkinyt luomaan sarjakuvaan koomisuutta.

Hyperrituaaliset kuvat lainaavat jokapäiväisestä elinympäristöstämme eleitä tai toimintoja, mutta liioittelevat niitä tai liittävätkä tai muuttavat niihin liitettyjä asiayhteyksiä. (Seppä 2012, 144.)

Esimerkkinä liite 2, jossa kuvaan Etelä-Pohjalaista työteliäisyyttä ja periksi antamattomuutta. Liitteessä 7 olen pyrkinyt kuvaamaan murretta sekä kuvaa apuna käyttäen ilmaissut Etelä-Pohjalaista sisua ja toisaalta itsekeskeisyyttä, joka ei ota muita huomioon.

Opinnäytetyössäni kuvaan Etelä-Pohjalaisuutta siten, että miljöönä toimii maaseutu ja lakeus. Kuten aiemmin työssäni mainitsin, maatalous on Etelä-Pohjanmaalla edelleen merkittävä elinkeino. Tämän vuoksi oli luontevaa, että tapahtumat sijoittuvat maaseudulle (Liitteet 7 ja 2). Etelä-Pohjanmaa on myös tunnettu lakeuksistaan, eli pitkälle siintävistä puuttomista pelloistaan. Koin että lakeus itsessään on jo lähes brändi, ja ajattelin sen avaavan Etelä-Pohjalaisuutta sarjakuvan kuvituksessa (liitteet 6 ja 8). Kuvituksessa hyödynsin myös tunnettua ”salmiakki kuviota” joka vaatetuksessa liitetään vahvasti Etelä-Pohjanmaalle. Luonnollisesti myös Etelä-Pohjanmaan murre ja viittaus ”vauhti ajoihin” toimivat Etelä-Pohjalaisuutta korostavina tekijöinä (liite 9).

Sarjakuvassani tuon korostaen esiin luonteenpiirteitä, jotka itse miellän liittyväksi Etelä-Pohjalaisuuteen. Siinä missä Etelä-Pohjalaisuuteen liitetään ahneus, muiden asioista tiedottaminen ja ”hulluus”, siihen mielestäni liittyy myös ahkeruus, työtä pelkäämätön asenne, vieraanvaraisuus ja harras suhtautuminen

itselle tärkeisiin asioihin. Sarjakuvani tavoite ei ole olla dokumentti, vaan viihdyttävää luettavaa, joka toivottavasti saa lukijansa hymyilemään kanssani lempeästi meille Etelä-Pohjalaisille. Olen upottanut sarjakuviini omaa arvomaailmaani, ja sen myötä hiukan haastanut Etelä-Pohjalaista kulttuuria (liite 10). Etelä-Pohjalaisuutta olisi voinut kuvata karikatyyrisesti, tai tarinan kerronnallisesti pidempänä sarjakuvana. Koin kuitenkin, että tyyliiltään ja työmäärältään luomani strippi sarjakuva palveli omia tarkoituksiani parhaiten.

Sisällössä oleellista oli hyvän teknisen toteutuksen lisäksi, viihdyttävän sisällön luominen ja Etelä-Pohjalaisuuden kuvaaminen komiikkaa apuna käyttäen. Keskeistä oli myös se, että kärjistetyt kuvaukset ihmisten luonteenpiirteistä (liitteet 8, ja 5) tai toimintatavoista (liitteet 3 ja 4) perustuvat omaan elämäkokemukseeni, ei tieteelliseen tutkimukseen. Koen että saavutin nämä tavoitteet melko hyvin. Sarjakuvaa työstäessä vastaan tulee myös aikataulun asettamat vaatimukset. Sarjakuvan piirtäminen oli suhteutettava opinnäytetyöhön varattuun tuntikehykseen. Mahdollisesti Etelä-Pohjalaisuuden kuvaaminen olisi onnistunut vielä paremmin, jos sarjakuva strippejä olisi ollut vielä enemmän. Tärkeä tavoitteeni oli myös opiskella opinnäytetyön tekemistä. Tässä koen onnistuneeni Häjyläsen seurassa.

Olen pohtinut, että auetakseen lukijalle kokonaan, sarjakuvani sisältämä huumori edellyttää paikoin Etelä-Pohjalaisuuden omakohtaista kokemusta. Tämä ilmenee esimerkiksi liitteessä kahdeksan (liite 8) jossa tuon esiin Etelä-Pohjalaista vieraanvaraisuutta, ja ehkä sen myötä tietynlaista ylpeilyä. Kuva itsessään voi huvittaa pelkkänä ajatuksena, jossa mies on laittanut ystävälleen runsaan iltapalan. Samalla kuitenkin kuvaan myös Etelä-Pohjalaisia arvoja.

Semiotiikka keskittyy tutkimaan merkitysten tuottamista, jossa merkittävää on vuorovaikutus tuottajan ja vastaanottavan kulttuurin välillä. (Fiske 1992, 245.)

Opinnäytetyötä lukiessani olen pohtinut myös, että teksti ja sen sisältävä murre on olennainen osa kokonaisuutta (liite 8). Mikäli olisin piirtänyt sarjakuvan ilman tekstiä, uskon ettei Etelä-Pohjalaisuus ja kuvien sisältämä komiikka olisi auennut lukijalle samalla tavalla kuin tekstin kanssa. Murteen roolia sarjakuvassa korostaa se, ettei toinen hahmoista puhu murteella (liite 2). Sarjakuvan

ymmärtäminen ei kuitenkaan edellytä vahvaa Etelä-Pohjanmaan murteen hallintaa.

Tekstissä murre toimii konnotaationa, jonka avulla työ voidaan paikantaa tiettyyn kontekstiin. Yksittäinen murteellinen piirre ei kuitenkaan riitä konnotaatioisen merkityksen tulkintaan. Oleellista on, että konnotaatioiset merkit ovat jatkuvia. (Veivo ym 1999, 67–68.)

7 POHDINTA

Tutkimusongelmani miten kuvaan eteläpohjalaista kulttuuria komediasarjakuvan keinoin, ja apukysymykseni mitä eteläpohjalaisille ominaisia piirteitä opinnäytetyöni tuo esille sekä miten lähestyn Etelä-Pohjanmaan erityispiirteitä sarjakuvassani, tarkentuivat opinnäytetyön edetessä. Tutkimusongelmani sekä ensimmäinen apukysymykseni toteutuivat sarjakuvassani yksinkertaisimmillaan symboleina jotka yhdistetään eteläpohjalaisuuteen sekä murteena. Toinen apukysymykseni toteutui monimutkaisemmin tapakulttuurin kuvaamisella, esimerkiksi vieraanvaraisuuden sekä saunakulttuurin myötä. Tämän vuoksi sarjakuvani sävy oli enimmäkseen koominen mutta sarjakuvissa ilmenee myös hieman eteläpohjalaisille ominaista hartautta ja hiljaisuuden kaipuuta, joka ilmenee varsinkin jouluna.

Mielestäni saavutin tavoitteeni hyvin. Sarjakuvani valmistui ajoissa, ja opin paljon opinnäytetyön tekemisestä. Haasteellisin osio opinnäytetyön tekemisessä oli aikataulussa pysyminen ja sen hahmottaminen. Itse sarjakuvan piirtämisen prosessi oli minulle tuttua, sillä olen piirtänyt sarjakuvaa jo monta vuotta. Opinnäytetyön tekemisessä haastavaa oli lähteiden löytäminen teoria osuuteen. Sarjakuvaa on tutkittu melko vähän, ja osa lähteistä oli aika vanhoja. Toisaalta mieluisan lähdekirjallisuuden löytyessä, teos saattoi olla jo lainassa ja sitä joutui odottamaan. Lähteiden etsimiseen kului yllättävän paljon aikaa. Koen että tieteellisen tekstin tuottaminen oli myös osittain haastavaa, ja tekstiä täytyi korjailta virallisempaan muotoon. Sarjakuvan sekä opinnäytetyön tekemiseen liittyy myös yllättäviä tekijöitä. Teknisten haasteiden vuoksi, olin lähellä menettää kaikki opinnäytetyö tekstini ja sarjakuva tiedostoni, tietokoneen päivitys ongelmien vuoksi. Onnekseni minulla oli varmuuskopiot kyseisistä tiedostoista.

Onnistuin opiskelemaan opinnäytetyön tekemistä melko hyvin. Tämä oli ensimmäinen opinnäytetyöni, eikä minulla täten ollut aiempaa kokemusta opinnäytetyön tekemisestä. Olenkin oppinut paljon opinnäytetyön tekemisestä prosessina. Onnistuin myös hyvin kuvaamaan Etelä-Pohjalaisuutta, ja sen tapakulttuuria strippisarjakuvan keinoin. Mikäli aikataulun puitteissa olisi ollut mahdollista, olisi sarjakuvia voinut olla useampia. Toisaalta yksi opinnäytetyön oppimistehtävä on pyrkiä rajaamaan aihetta ja sen laajuutta. Näin ollen päädyin

kymmeneen sarjakuvaan, koska myös teoriaosuuden kirjoittamiseen täytyi varata aikaa. Aineistona olisi mahdollisesti toiminut myös pienempi määrä sarjakuvia. Piirtämiseen käytetty aika huomioiden pienempi aineisto olisi mahtunut paremmin opinnäytetyölle asetettuun tuntikehykseen. Halusin kuitenkin luoda sarjakuvani myötä laajemman kokonaisuuden, ja siksi päädyin kymmeneen sarjakuvaan.

Uskon että opinnäytetyöni tulee olemaan hyödyksi ainakin sellaisille opinnäytetyön tekijöille, jotka haluavat tehdä kuvallista tutkimusta tietyistä alueista, sen kulttuurista ja murteesta.

LÄHTEET

Aaltola, J. & Valli, R. 2018. Ikkunoita tutkimusmetodeihin: 2, Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. PS-kustannus: Jyväskylän yliopisto.

Ahokoivu, M. 2007. Sarjakuvantekijän opas. Vaajakoski: Gummerus kirjapaino.

Anttila, P. 1996. Tutkimisen taito ja tiedonhankinta: taito-, taide- ja muotoilualojen tutkimuksen työvälineet. Helsinki: Akatiimi.

Bergson, H. 1994. Nauru. Tutkimus komiikan merkityksestä. (1900, *Le rire-essai sur la signification du comique.*) Helsinki: Loki-Kirjat. (Suomentaneet Sanna Isto ja Marko Pasanen.)

Comics Well Spring 2022. Grekoprinting. Viitattu 16.2.2022 <https://www.grekoprinting-comixwellspring.com/blog/how-make-comic-book-computer/>.

Eisner, W. 1985. Comics and sequential art. Tamarac, Florida: Poorhouse Press.

Eisner, W. 1996. Graphic storytelling and visual narrative. Tamarac, Florida: Poorhouse press.

Etelä-Pohjanmaan liitto 2022. Viitattu 28.01.2022 <https://epliitto.fi/etela-pohjanmaa/>.

Freud, S. 1983. Vitsi ja sen yhteys piilotajuntaan. (Suomentanut Mirja Rutanen.) Helsinki: Love Kirjat.

Helitzer, M. 2005 Comedy writing secrets. Cincinnati, Ohio: Writer's digest books.

Henell, Salme. 2005. Oottako Träillä?: Jalasjärven Murresanakirja. Jalasjärvi: Salme Hennel.

Herkman, J. 1996. Ruutujen välissä. Tampere: University Press.

Herkman, J. 1998. Sarjakuvan kieli ja mieli. Tampere: Vastapaino

Katajamäki, H. 2009. Viitattu 1.2.2022. <https://www.studio55.fi/hyvinvointi/article/professori-hannu-katajamaki-pohjalaiset-ymmarretaan-usein-vaarin/132556#gs.oblehk>.

Kawanishi, M. 1998. How to draw manga: amazing effects. Vol 7. China: Everbest printing Co.

Knuuttila, S. 1992. Kansanhuumorin mieli. Kaskut maailmankuvan aineksena. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 554.

Koskela, I. 2016. Uusi sarjakuvan tekijän oppikirja. Helsinki: Arktinen banaani.

Lindman, M. & Manninen, P. 1992. Sukellus sarjakuvaan. Helsinki: Valtion painatuskeskus.

Ljäs, A. 2013. Sarjakuvan tekeminen. Helsinki: Oy Finn Lectura Ab

Nummelin, J. 2018. Sarjakuvan lyhyt historia. Vantaa: Avain.

Puusa, A. & Juuti, P. 2011. Menetelmäviidakon raivaajat: Perusteita laadullisen tutkimuslähestymistavan valintaan. Helsinki: JTO.

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka A. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 30.4.2021. <<https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/>>.

Sarjakuvaseura 2000a. Albumisarjakuva. Akatemia. Viitattu 10.2.2022. <https://www.sarjakuvaseura.fi/akatemia/framet.html?akatemia/kerros2/luokka2d/albumi.html>.

Sarjakuvaseura 2000b. Strippi. Akatemia. Viitattu 10.2.2022. <https://www.sarjakuvaseura.fi/akatemia/framet.html?akatemia/kerros2/luokka2d/strippi.html>.

Sarjakuvaseura 2001a. Sarjakuvalehti. Akatemia. Viitattu 10.2.2022. <https://www.sarjakuvaseura.fi/akatemia/framet.html?akatemia/kerros1/luokka1d/slehti.html>.

Sarjakuvaseura 2001b. Sähköinen julkaiseminen. Akatemia. Viitattu 10.2.2022. <https://www.sarjakuvaseura.fi/akatemia/framet.html?akatemia/kerros1/luokka1d/netti.html>.

Siirilä, S. & Aronen, K. 1983. Etelä-Pohjanmaan Ominaispiirteet: Res Botnica 83. Seinäjoki: Etelä-Pohjanmaan kesäyliopisto.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Valli, R. & Aarnos, E. 2018. Ikkunoita tutkimusmetodeihin: 1, Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle (5., uudistettu painos.). PS-kustannus.

Vorhaus, J. 1994. The Comic toolbox: how to be funny even if you're not. Beverly Hills, California: Silman-James Press.

Zimmerbauer, K. 2002. Etelä-Pohjanmaan Imago: Maakunnallisten Mielikuvien Jäljillä. Seinäjoki: Helsingin yliopiston maaseudun tutkimus- ja koulutuskeskus.

Zimmerbauer, Kaj. 2008. Alueellinen Imago Ja Identiteetti Liikkeessä. Seinäjoki: Helsingin yliopisto, Ruralia-instituutti.

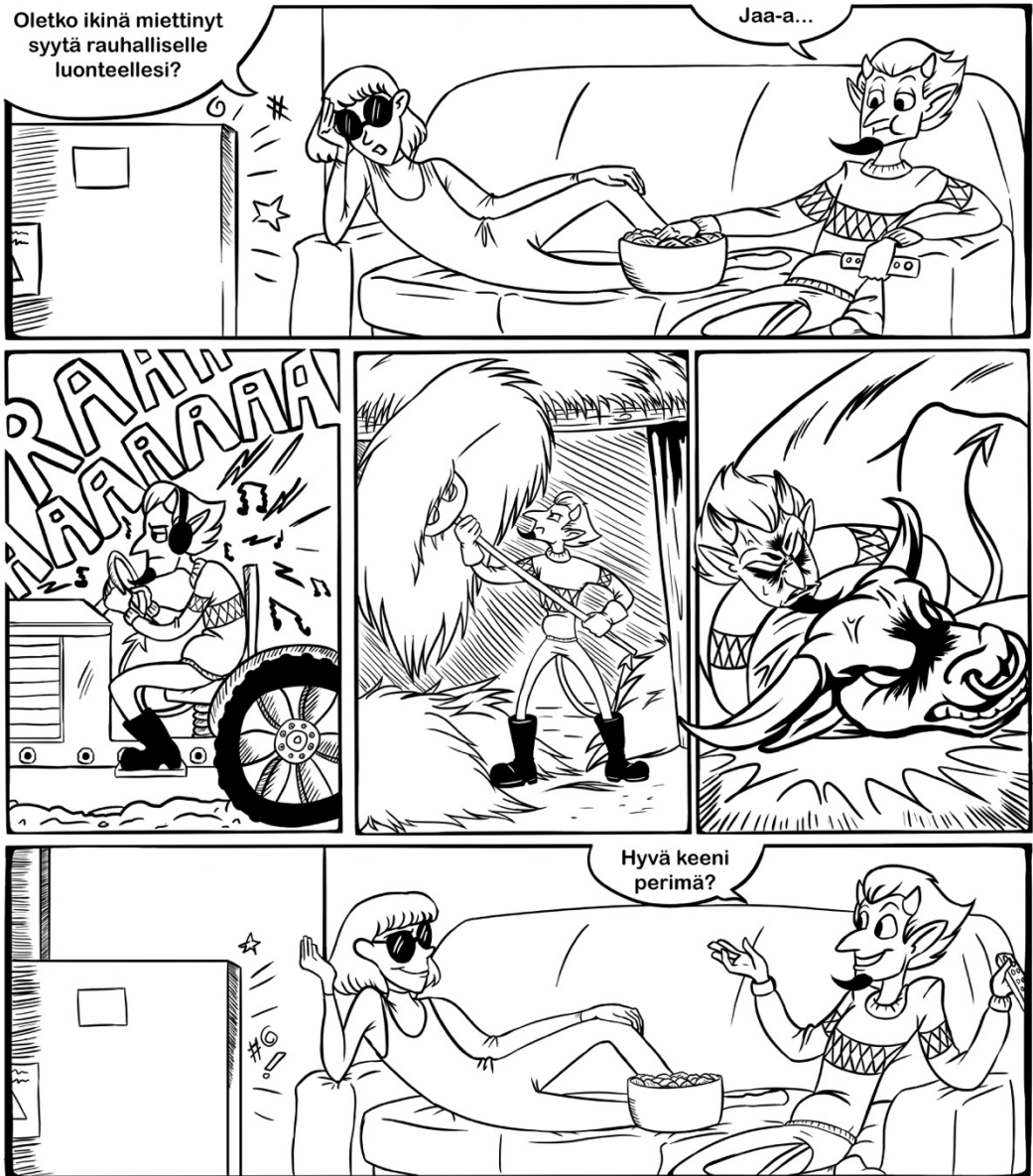
LIITTEET

- Liite 1. Härmän Häjyläänen ”Ämpäri”
- Liite 2. Härmän Häjyläänen ” Feng Shui”
- Liite 3. Härmän Häjyläänen ”Helvetin liekit”
- Liite 4. Härmän Häjyläänen ”Joulunrauhaa”
- Liite 5. Härmän Häjyläänen ”Mämmi”
- Liite 6. Härmän Häjyläänen ”Musta Farmari”
- Liite 7. Härmän Häjyläänen ”Suojaa läheisesi”
- Liite 8. Härmän Häjyläänen ”Notkupöytä”
- Liite 9. Härmän Häjyläänen ”Vauhtiajot”
- Liite 10. Härmän Häjyläänen ”Joulukinkku”

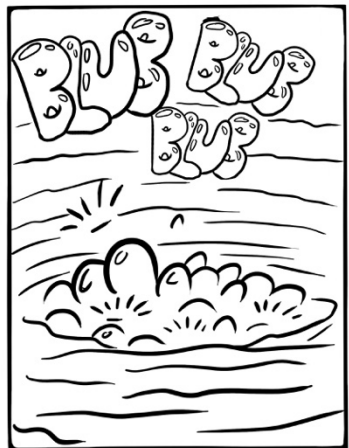
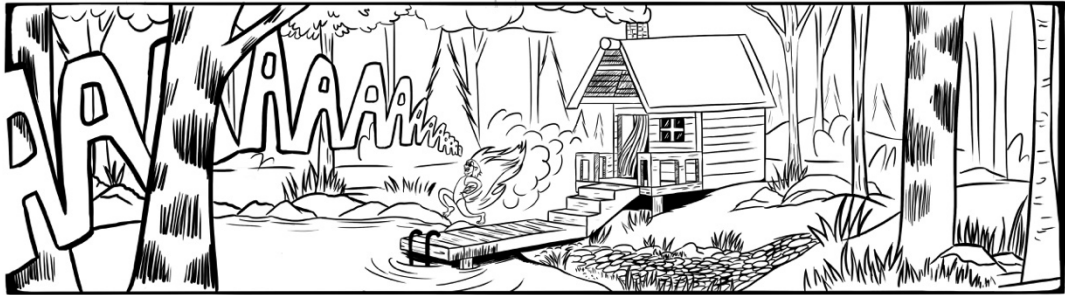
Liite 1. Härmän Häjyläänen "Ämpäri"

Liite 2. Härmän Häjyläänen ” Feng Shui”

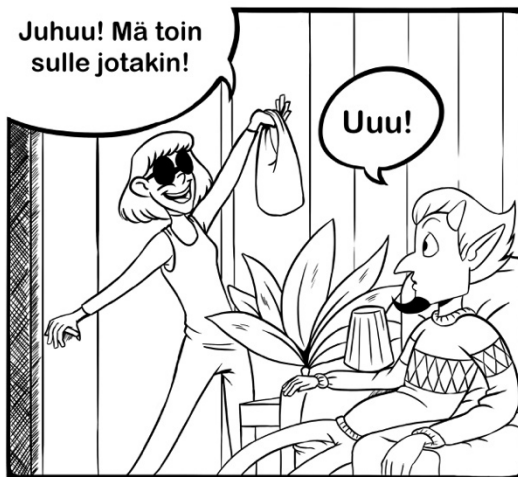
Liite 3. Härmän Häjyläänen "Helvetin liekit"

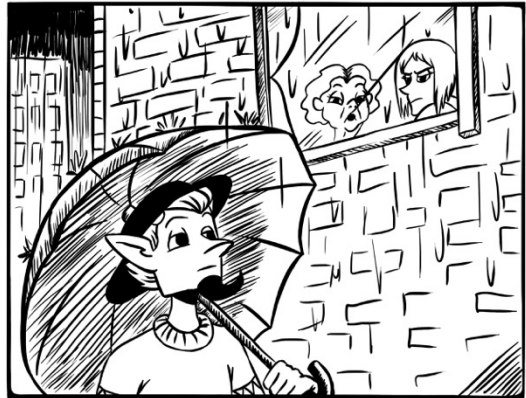
Liite 4. Härmän Häjyläänen "Joulunrauhaa"

Liite 5. Härmän Häjyläänen "Mämmi"

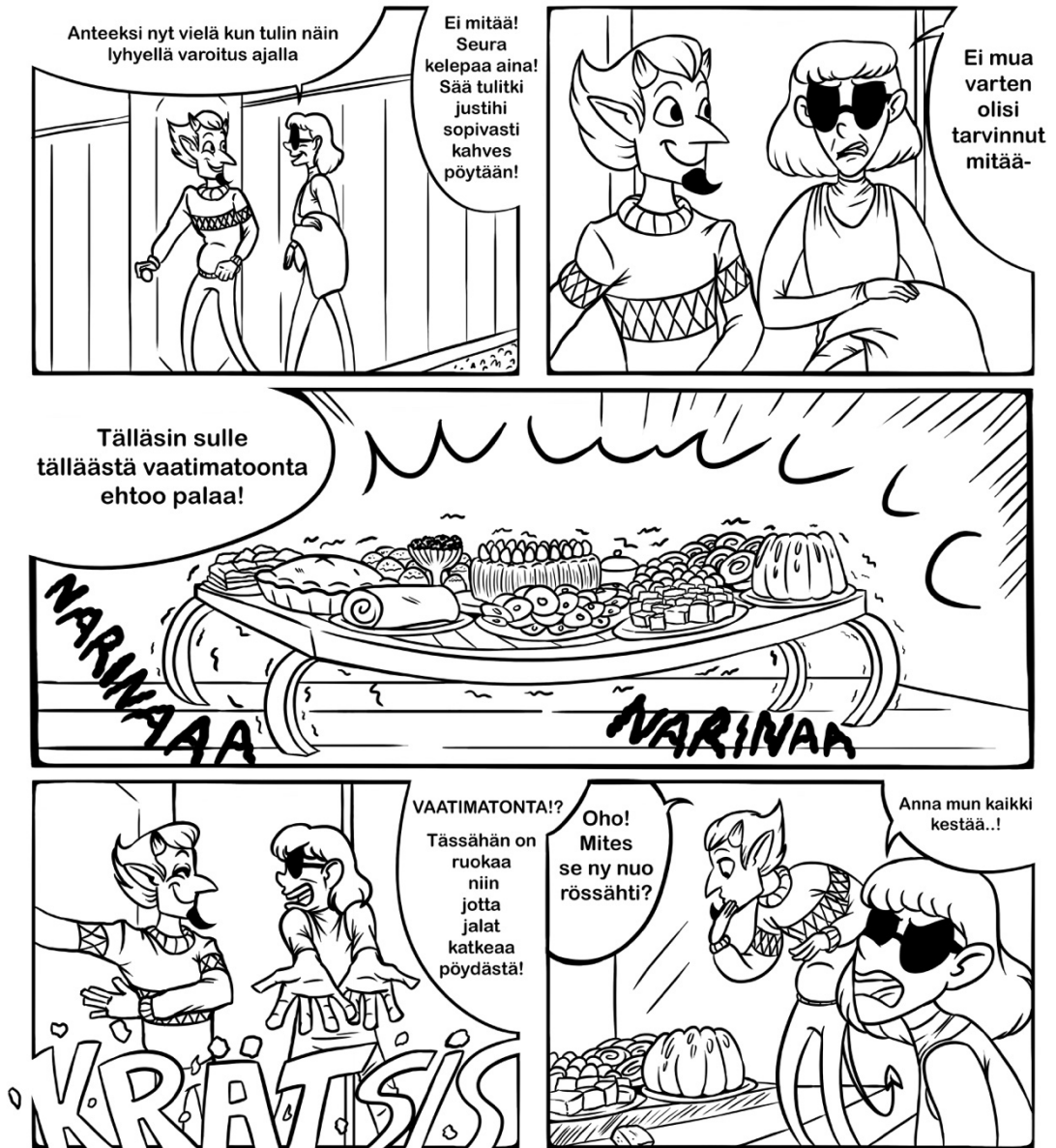
Liite 6. Härmän Häjyläänen "Musta Farmari"

Liite 7. Härmän Häjyläänen "Suojaa läheisesi"

Liite 8. Härmän Häjyläänen "Notkupöytä"

Liite 10. Härmän Häjyläänen "Joulukinkku"

